

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. sausio 18 d.¹

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Apmokestinimas — Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema — Apmokestinamieji sandoriai — Paslaugų teikimo už atlygį sąvoka — Rinkliavų mokėjimas kaip teisingos kompensacijos autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijoms — Netaikymas“

Byloje C-37/16

dėl *Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas, Lenkija) 2015 m. spalio 12 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. sausio 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Minister Finansów

prieš

Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP),

dalyvaujant:

Prokuratura Generalna,

Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska,

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras, teisėjai J. Malenovský (pranešėjas) ir M. Safjan,

generalinis advokatas M. Wathelet,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP)*, atstovaujamos mokesčių patarėjos A. Załęska,

¹ — Proceso kalba: lenkų.

- *Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol*, atstovaujamos M. Poniewski,
- *Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska*, atstovaujamos mokesčių patarėjo T. Michalik,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos A. Magrippi ir S. Charitaki,
- Europos Komisijos, atstovaujamos L. Lozano Palacios ir M. Owsiany-Hornung,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347 2006, p. 1.), iš dalies pakeistos 2010 m. liepos 13 d. Tarybos direktyva 2010/45/ES (OL L 189, 2010, p. 1, toliau – PVM direktyva), aiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Minister Finansów* (finansų ministras, Lenkija) ir *Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP)* (Instrumentinės ir vokalinės muzikos atlikėjų asociacija SAWP, įsteigta Varšuvoje (Lenkija)) ginčą dėl rinkliavų už autorių teisių saugomų kūrinių ar gretutinių teisių objektų įrašymo ir atgaminimo įrenginius ir laikmenas, skirtas tokiems kūriniams ar objektams fiksuoti, apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (PVM).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

PVM direktyva

- 3 PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta:

„PVM objektas yra šie sandoriai:

<...>

- c) paslaugų teikimas už atlygį valstybės narės teritorijoje, kai paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks.“

- 4 PVM direktyvos 24 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„„Paslaugų teikimas“ – sandoris, kuris nėra prekių tiekimas.“

5 PVM direktyvos 25 straipsnyje nustatyta:

„Paslaugų teikimu gali būti *inter alia* šie sandoriai:

- a) nematerialiojo turto, kurio nuosavybės teisė patvirtinta arba nepatvirtinta dokumentu, perleidimas;
- b) įsipareigojimas susilaikyti nuo veiksmo arba toleruoti veiksmą ar aplinkybę;
- c) paslaugų teikimas vykdant valdžios institucijos ar jos vardu veikiančio subjekto duotą nurodymą arba laikantis įstatymų.“

6 PVM direktyvos 220 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekvienas apmokestinamasis asmuo užtikrina, kad jis pats, prekes ar paslaugas įsigyjantis asmuo, arba trečioji šalis jo vardu ir jo naudai, išrašytų sąskaitą faktūrą, kai:

- 1) jis tiekė prekes ar teikė paslaugas kitam apmokestinamajam asmeniui arba neapmokestinamajam juridiniam asmeniui

<...>“

Direktyva 2001/29/EB

7 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230) 2 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

- a) autoriams – savo kūrinius;
- b) atlikėjams – savo atlikimų įrašus;
- c) fonogramų gamintojams – savo fonogramas;
- d) filmų pirmojo įrašo gamintojams – savo filmų originalus ir kopijas;
- e) transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduodamos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą.“

8 Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta:

„Valstybės narės 2 straipsnyje nustatytai atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus šiais atvejais:

<...>

- b) kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo 6 straipsnyje nurodytų techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniui ar objektui“.

Lenkijos teisė

Dėl nuostatų, susijusių su PVM

- 9 Pagrindinei bylai taikomos redakcijos 2004 m. kovo 11 d. *Ustawa o podatku od towarów i usług* (Prekių ir paslaugų mokesčio įstatymas; *Dz. U.*, Nr. 177, 2011, 1054 pozicija) 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„PVM apmokestinamas:

už atlygį atliekamas prekių tiekimas ir paslaugų teikimas nacionalinėje teritorijoje“.

- 10 Šio įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2a dalys išdėstytos taip:

„1. 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte minimas paslaugų teikimas suprantamas kaip bet kokia fiziniam, juridiniam ar juridinio asmens statuso neturinčiam subjektui teikiama paslauga, kuri nėra prekių tiekimas, kaip jis suprantamas pagal 7 straipsnį, įskaitant:

- 1) nematerialiojo turto perleidimą, neatsižvelgiant į šio veiksmo teisinę formą;

<...>

2.a. Kai apmokestinamasis asmuo, veikdamas savo paties vardu, bet kito asmens naudai, dalyvauja teikiant paslaugas, laikoma, kad tas paslaugas jis gavo ir suteikė pats.

<...>“

Nuostatos, susijusios su autorių ir gretutinėmis teisėmis

- 11 Pagrindinei bylai taikomos redakcijos 1994 m. vasario 4 d. *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas; *Dz.U.*, Nr. 90, 2006, 631 pozicija; toliau – 1994 m. vasario 4 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas) 20 straipsnyje numatyta:

„1. Asmenys, gaminantys ir importuojantys:

- 1) magnetofonus, vaizdo grotuvus ir kitus įrenginius,
- 2) kopijavimo aparatus, skenerius ir kitus panašius reprografijos įrenginius, suteikiančius galimybę padaryti viso paskelbto kūrinio ar jo dalies kopiją,
- 3) tuščias laikmenas, skirtas įrašyti kūriniams arba gretutinių teisių objektams asmeniniam naudojimui naudojant 1 ir 2 punktuose išvardytus įrenginius,

privalo autorių, atlikėjų, fonogramų ir vaizdo įrašų gamintojų bei leidėjų naudai veikiančioms 5 dalyje apibrėžtoms kolektyvinio administravimo organizacijoms mokėti rinkliavas, kurių dydis neviršija 3 % tokių įrenginių ir laikmenų pardavimo kainos.

2. Rinkliavos už magnetofonų ir kitų panašių įrenginių ir su jais susijusių tuščių laikmenų pardavimą paskirstomos taip:

- 1) 50 % tenka autoriams;
- 2) 25 % – atlikėjams;

3) 25 % – fonogramų gamintojams.

<...>

4. Rinkliavos už reprografijos įrenginių ir su jais susijusių tuščių laikmenų pardavimą, paskirstomos taip:

1) 50 % tenka autoriams;

2) 50 % – leidėjams.

5. Kultūros reikalų ir nacionalinio paveldo apsaugos ministras, pasikonsultavęs su autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijomis, autorių, atlikėjų, fonogramų ir vaizdo įrašų gamintojų bei leidėjų asociacijomis ir 1 dalyje numatytų įrenginių ir tuščių laikmenų gamintojais ar importuotojais, priima įsakymą, kuriame apibrėžia: įrenginių ir laikmenų kategorijas ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų rinkliavų dydį, remdamasis galimybe įrenginius ir laikmenas naudoti atgaminant kūrinius, taip pat įrenginių ir laikmenų paskirtimi atlikti kitas funkcijas nei kūrinių atgaminimas, rinkliavų rinkimo ir paskirstymo būdą ir autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijas, turinčias teisę rinkti šias rinkliavas.“

12 1994 m. vasario 4 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Reprografijos įrenginių turėtojai, vykdantys ekonominę veiklą kūrinių atgaminimo trečiųjų asmenų asmeniniam naudojimui srityje, privalo per autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijas mokėti rinkliavas autorių ir leidėjų naudai; rinkliavos sudaro iki 3 % gautų pajamų, nebent atgaminama pagal sutartį su teisių turėtoju. Šios rinkliavos autoriams ir leidėjams paskirstomos lygiomis dalimis.“

13 1994 m. vasario 4 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 104 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos <...>, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, tai asociacijos, vienijančios autorius, atlikėjus, gamintojus arba radijo ir televizijos organizacijas, kurioms pagal įstatus pavesta kolektyviai administruoti ir ginti joms patikėtas autorių teises arba gretutines teises ir įgyvendinti iš įstatymo kylančias teises.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

14 SAWP kreipėsi į finansų ministrą su prašymu pateikti nuomonę dėl klausimo, ar rinkliavos už tuščias laikmenas ir įrenginius, skirtus įrašyti ir atgaminti, kurias šių įrenginių ir laikmenų gamintojai ir importuotojai moka pagal 1994 m. vasario 4 d. Autorių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnį, yra apmokestinamos PVM.

15 2012 m. rugpjūčio 20 d. individualiame išaiškinime finansų ministras nurodė, kad tuščių laikmenų ir įrenginių, skirtų įrašyti ir atgaminti, gamintojų ir importuotojų sumokėtos sumos SAWP yra mokėjimas už naudojamą autorių ar gretutinėmis teisėmis, susijusiomis su įrenginių, skirtų kūriniams kopijuoti ir įrašyti, pardavimu, todėl šios sumos turi būti laikomos atlygiu už autorių arba gretutinių teisių turėtojų suteiktas paslaugas ir kaip atlygis apmokestinamos PVM.

16 SAWP pareiškė ieškinį *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* (Varšuvos vaivadijos administracinis teismas, Lenkija) ir prašė panaikinti šį individualų išaiškinimą.

17 2013 m. birželio 12 d. *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* (Varšuvos vaivadijos administracinis teismas, Lenkija) nusprendė, kad ieškinys yra pagrįstas.

18 Finansų ministras pateikė kasacinį skundą *Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas, Lenkija). Šis teismas, nurodęs, kad šiuo metu Lenkijoje egzistuoja dviejų kryptių prieštaringa teismų praktika šiuo klausimu, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar autoriai, atlikėjai ir kiti teisių turėtojai teikia paslaugas, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 24 straipsnio 1 punktą ir 25 straipsnio a punktą, magnetofonų ir kitų panašių įrenginių ar tuščių laikmenų gamintojams ir importuotojams, iš kurių kolektyvinio administravimo organizacijos jų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šių įrenginių ir laikmenų pardavimą?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar kolektyvinio administravimo organizacijos, rinkdamos rinkliavas už gamintojų ir importuotojų parduodamus įrenginius ir laikmenas, veikia kaip PVM direktyvos 28 straipsnyje nurodyti apmokestinamieji asmenys, privalantys išrašyti dėl šių veiksmų sąskaitas faktūras, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 220 straipsnio 1 dalies 1 punktą, magnetofonų ir kitų panašių įrenginių bei tuščių laikmenų gamintojams ir importuotojams, nurodydami nuo minėtų rinkliavų mokėtiną PVM, ir ar kai surinktos rinkliavos perskirstomos autoriams, atlikėjams ir kitiems teisių turėtojams, šie turi fiksuoti rinkliavų gavimą, įskaitant PVM, sąskaitoje faktūroje, išrašytoje rinkliavas renkančiai kolektyvinio administravimo organizacijai?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 19 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar PVM direktyvą reikia aiškinti taip, kad atgaminimo teises turintys asmenys atlieka paslaugų teikimą, kaip jis suprantama pagal šią direktyvą, tuščių laikmenų ir įrenginių, skirtų įrašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, iš kurių autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos šių teisių turėtojų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šių įrenginių ir laikmenų pardavimą.
- 20 PVM direktyvos 24 straipsnio 1 dalyje „paslaugų teikimas“ apibrėžiamas kaip tai, kas nėra „prekių tiekimas“. Iš tiesų, pagal šią nuostatą paslaugų teikimas yra sandoris, kuris nėra prekių tiekimas.
- 21 Šiuo atveju neginčytina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas sandoris nėra prekių tiekimas, kaip jis suprantamas pagal PVM direktyvos 24 straipsnio 1 dalį.
- 22 PVM direktyvos 25 straipsnyje išvardyti trys skirtingi sandoriai, kurie gali būti laikomi paslaugų teikimu, tarp kurių a punkte nurodytas nematerialiojo turto perleidimas.
- 23 Dėl šio straipsnio taikytinumo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar sandoris, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, gali būti laikomas nematerialiojo turto perleidimu, kaip tai suprantama pagal šio straipsnio a punktą, ir todėl laikomas paslaugų teikimu.
- 24 Prieš nagrinėjant šį klausimą, reikia įvertinti, ar šis sandoris yra atlygintinas. Iš tiesų, pagal PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punktą, kad būtų laikomas tokiu, paslaugos teikimas bet kuriuo atveju turi būti atliekamas už atlygį.
- 25 Šiuo klausimu primintina, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog paslaugų teikimas atliekamas už atlygį, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvą, tik jei tarp teikėjo ir gavėjo yra teisinis ryšys, kai įvykdoma abipusė prievolė, o teikėjo gautas atlygis yra reali gavėjui suteiktos paslaugos vertė (žr. 2016 m. birželio 22 d. Sprendimo *Český rozhlas*, C-11/15, EU:C:2016:470, 21 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 26 Teisingumo Teismas nusprendė, kad taip yra tuo atveju, kai tarp suteiktos paslaugos ir gauto atlygio yra tiesioginis ryšys, t. y. sumokėtos sumos yra realus atlygis už atskirą paslaugą, suteiktą egzistuojant tokiame teisiniame santykiui (2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Société thermale d'Eugénie-les-Bains*, C-277/05, EU:C:2007:440, 19 punktą).
- 27 Šiuo atveju neatrodo, kad egzistuoja teisinis ryšys, kai tarp, pirma, atgaminimo teises turinčių asmenų ar prireikus tokių teisių kolektyvinio valdymo asociacijos ir, antra, tuščių laikmenų ir įrenginių gamintojų ir importuotojų įvykdomos abipusės prievolės.
- 28 Iš tiesų, pareiga mokėti tokias rinkliavas, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kyla šiems gamintojams ir importuotojams pagal nacionalinį įstatymą, kuris taip pat nustato jų sumą.
- 29 Antra, tuščių laikmenų ir įrašymo įrenginių, skirtų įrašyti ir atgaminti, gamintojų ir importuotojų pareiga mokėti rinkliavas neturi būti laikoma kylančia iš paslaugos teikimo, už kurią šios rinkliavos būtų tiesioginis atlygis.
- 30 Iš tiesų, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad tokios rinkliavos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, skirtos teisingai kompensacijai atgaminimo teisių turėtojams finansuoti. Vis dėlto teisinga kompensacija nėra tiesioginis atlygis už kokį nors paslaugų teikimą, nes ji susijusi su žalos atlyginimu šiems atgaminimo teisės turėtojams už jų saugomų kūrinių atgaminimą be jų leidimo (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 21 d. Sprendimo *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 40 punktą).
- 31 Todėl toks sandoris, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nelaikomas atliktu už atlygį, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punktą.
- 32 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į šio sprendimo 24 punkte pateiktus svarstymus, net manant, kad atgaminimo teisių turėtojas gali perleisti nematerialųjį turtą, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 25 straipsnio a punktą, tuščių laikmenų ir įrenginių, skirtų įrašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, ko nereikia išnagrinėti, šiam sandoriui bet kuriuo atveju netaikoma ši direktyva.
- 33 Iš to, kas minėta, matyti, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: PVM direktyvą reikia aiškinti taip, kad atgaminimo teises turintys asmenys neatlieka paslaugų teikimo, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, tuščių laikmenų ir įrenginių, skirtų įrašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, iš kurių autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos šių teisių turėtojų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šių įrenginių ir laikmenų pardavimą.
- 34 Kadangi į antrąjį klausimą reikėtų atsakyti tik tuo atveju, jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, į jį atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 35 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvą 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos, iš dalies pakeistą 2010 m. liepos 13 d. Tarybos direktyva 2010/45/ES, reikia aiškinti taip, kad atgaminimo teises turintys asmenys neatlieka paslaugų teikimo, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, tuščių laikmenų ir įrenginių, skirtų įrašyti ir atgaminti, gamintojams ir

importuotojams, iš kurių autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos šių teisių turėtojų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šių įrenginių ir laikmenų pardavimą.

Parašai.